

บทบาทของหนังสือพิมพ์ในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง: ศึกษาเฉพาะกรณี
กระบวนการแต่งตั้งประธานศาลฎีกาปี พ.ศ. 2534

นางสาว บุญสม ชีรวณิชย์กุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชารัฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-581-739-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018647

117192549

THE ROLES OF THE PRESS IN POLITICAL CONFLICT SITUATIONS
: A CASE STUDY OF THE PROCESS OF APPOINTING THE
PRESIDENT OF THE SUPREME COURT

Miss Bunsom Cheravannichkul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1992

ISBN 974-581-739-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทของหนังสือพิมพ์ในสถานการณ์ความขัดแย้งทาง
 การเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีกระบวนการแต่งตั้ง
 ประธานศาลฎีกา ปี พ.ศ. 2534
 โดย นางสาว บุญสม ธีรวิชชย์กุล
 สาขาวิชา การปกครอง
 อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ม.ร.ว. พฤทธิสาล ชุ่มพล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้
 เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

มว วิชาญ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วิชาภัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

พรศักดิ์ พงษ์ผล
 ประธานกรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ พงษ์ผล)

พฤทธิสาล
 อาจารย์ที่ปรึกษา
 (รองศาสตราจารย์ ม.ร.ว.พฤทธิสาล ชุ่มพล)

วิทยา สุจริตชนารักษ์
 กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตชนารักษ์)

พิมพ์ต้นฉบับบทกวีอภินิหารภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

บุญสม ชีรวณิชย์ : บทบาทของหนังสือพิมพ์ในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีกระบวนการแต่งตั้งประธานศาลฎีกา ปี พ.ศ.2534 (THE ROLES OF THE PRESS IN POLITICAL CONFLICT SITUATIONS : A CASE STUDY OF THE PROCESS OF APPOINTING THE PRESIDENT OF THE SUPREME COURT) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ม.ร.ว.พฤษีสาธิต ชุมพล, 155 หน้า ISBN 974-581-739-2

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของหนังสือพิมพ์กับระบบการเมืองไทย โดยเฉพาะในยามที่เกิดสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองขึ้น ทั้งนี้เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และผลกระทบของหนังสือพิมพ์ในฐานะสื่อมวลชนที่มีต่อสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองและระบบการเมือง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยที่ใช้แนวทางวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเอกสาร และวิเคราะห์เนื้อหาข่าว บทความ ข้อมูลต่างๆ และการลงพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ มติชน ไทยรัฐ สยามรัฐ และแนวหน้า ที่ตีพิมพ์ระหว่างวันที่ 20 สิงหาคม ถึงวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ.2534 เป็นหลัก นอกจากนี้ยังใช้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์หัวหน้าข่าวหนังสือพิมพ์ฉบับต่าง ๆ และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ความขัดแย้งในกระบวนการแต่งตั้งประธานศาลฎีกาปี พ.ศ.2534

ผลการวิจัยพบว่าในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง โดยเฉพาะกรณีกระบวนการแต่งตั้งประธานศาลฎีกาปี พ.ศ.2534 หนังสือพิมพ์มีบทบาทในการเลือกเฟ้นข่าวสาร เพื่อทำหน้าที่กำหนดวาระพิจารณา ซึ่งในการนี้ได้ขยายเขตแดนและเพิ่มความเข้มข้นของความขัดแย้ง ส่งผลให้ประเด็นปัญหาที่เคยปิดอยู่แต่ภายในระบอบราชการ เปิดออกสู่การถกเถียงของสาธารณะ ระบบการเมืองเกิดความตึงเครียด แต่จากบทบาทหน้าที่ซึ่งก่อผลดังกล่าว มิได้มีผลกระทบโดยตรงต่อการตัดสินใจของรัฐบาลและคู่อริขัดแย้ง ส่งผลแต่เพียงเป็นการรบกวนการตัดสินใจเท่านั้น

ภาควิชา การปกครอง
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิติกร บุญสม ชีรวณิชย์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา พฤษีสาธิต ชุมพล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C030036 : MAJOR GOVERNMENT

KEY WORDS : ROLE/THE PRESS/POLITICAL CONFLICT/APPOINTING THE PRESIDENT
OF THE SUPREME COURT

BUNSOM CHERAVANICHKUL : THE ROLES OF THE PRESS IN POLITICAL CONFLICT
SITUATIONS : A CASE STUDY OF THE PROCESS OF APPOINTING THE PRESIDENT
OF THE SUPREME COURT. THESIS ADVISOR : ASSO.PROF. PRUDHISAN JUMBALA,
M.R. 155 PP. ISBN 974-581-739-2

The objective of this research was to study the relationship between
the Thai press and Thai government during a political conflict. It
concentrated on the press' performance and public duty in publicising the
facts and how this affected the political conditions and government process.

This was a qualitative research in which news stories from issues
dated from 20 August to 10 November of Thai newspapers, including Thai Rath,
Matichon, Siam Rath and Naew Na were collected and analyzed for headline,
content and extent of data provided. In addition a sampling of individuals
involved in conflict arising from the appointment of a new Supreme Court
President for the year 1991 were interviewed as well as chief reporters from
the various newspapers.

The research revealed political conflicts arising from the appointment
of the President of the Supreme Court for 1991 and the activities of
newspaper in selecting certain facts to initiate an agenda setting and
stimulate an increase in the conflict. These actions were taken to force the
government to release facts previously withheld facts from the public,
stimulate public discussion and increase pressure on the government and
involved departments. These actions would not directly cause the
government to make a final decision, while causing confusion among the
dication-makers.

ภาควิชา การปกครอง
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิติต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนเคยเห็นผู้ที่กำลังทำวิทยานิพนธ์บางคนถึงกับต้องเข้าออก
ระหว่างโรงพยาบาลกับห้องสมุด ด้วยอาการของคนพักผ่อนไม่เพียงพอ และอีก
ไม่น้อยคน ที่ต้องต่อสู้กับตัวเองอย่างหนัก กว่าที่จะนำวิทยานิพนธ์ชิ้นหนึ่งให้
สำเร็จเสร็จออกมาได้ แต่ก็ได้เห็นคนอื่นจำนวนมากที่สามารถทำวิทยานิพนธ์ให้
สำเร็จออกมาได้ด้วยเวลาอันรวดเร็วและราบรื่นสมประสงค์ อย่างไรก็ตาม ไม่
ว่าเส้นทางไปสู่ความสำเร็จจะเป็นลักษณะหนึ่งลักษณะใดดังกล่าว ก็ย่อมต้องมีผู้
ที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จนั้นเสมอ สำหรับผู้เขียนเองสิ่งที่ระลึกถึงเสมอในการ
ทำวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ ก็คือ มิตรภาพของเพื่อน และความเมตตาอดทนของท่าน
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เป็นครูและนักวิชาการโดยแท้ และหากวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้จะมี
คุณประโยชน์หรือความสำเร็จโดยอยู่บ้าง ก็ล้วนเกิดจากคุณูปการของท่านอาจารย์
ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ม.ร.ว. พงศพิศาน ชุ่มพล เป็นสำคัญ นอกจากนี้
ผู้เขียนต้องขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และรอง
ศาสตราจารย์ ดร. วิทยา สุจริตชนารักษ์ ท่านอาจารย์ผู้ให้คำแนะนำแก้ไขเพื่อ
ให้วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณ คุณ วราภรณ์ วรภู ที่ทำให้ผู้เขียน
สามารถริเริ่มกำหนดหัวข้อได้ ขอขอบคุณ คุณ มงคล ศศิวัฒน์ ผู้ให้คำแนะนำทาง
วิชาการเบื้องต้น ขอขอบคุณ คุณ ไศลทิพย์ จารุภูมิ ในการหาข้อมูลทางสื่อสาร
มวลชน และคอยติดตามการทำวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ของผู้เขียนอย่างไม่ลดละ และ
ขอขอบคุณ คุณจิตรา พึ่งมั่น ผู้คอยอาสาให้ความช่วยเหลือจนถึงวินาทีสุดท้ายของ
การทำวิทยานิพนธ์นี้ สุดท้ายผู้เขียนขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้สัมภาษณ์และ
ให้ความรู้ที่ไม่อาจพบได้ในหนังสือเล่มใด ๆ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่อง.....	1
วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	15
สมมติฐาน.....	16
ขอบเขตของการศึกษา.....	17
วิธีการศึกษา.....	17
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	18
การเสนอเนื้อหา.....	19
2. ทฤษฎีและแนวคิดว่าด้วยระบบการเมืองและการสื่อสาร.....	21
ทฤษฎีระบบ.....	21
การสื่อสารทางการเมือง.....	33
การสื่อสารมวลชน.....	39
การควบคุมสื่อมวลชน.....	43
ทฤษฎีการกำหนดวาระพิจารณา.....	50

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. หนังสือพิมพ์ไทย เจ็อนไซ บทบาทหน้าที่.....	58
หนังสือพิมพ์ไทย.....	58
บทบาทหน้าที่.....	61
เจ็อนไซและการควบคุม.....	66
4. วิเคราะห์บทบาทของหนังสือพิมพ์ในสถานการณ์ความขัดแย้ง	
ทางการเมือง.....	72
ลำดับเหตุการณ์จากหนังสือพิมพ์.....	72
ประเพณีปฏิบัติในกระบวนการแต่งตั้งประธานศาลฎีกา.....	84
ความเป็นมาและความขัดแย้งที่เกิดขึ้น.....	86
บทบาทของหนังสือพิมพ์ในสถานการณ์ความขัดแย้ง	
ทางการเมือง.....	109
ตารางเปรียบเทียบปริมาณพื้นที่ข่าว.....	120
5. บทสรุป.....	139
บรรณานุกรม.....	150
ประวัติผู้เขียน.....	155

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1	27
ภาพที่ 2	28
ภาพที่ 3	49
ภาพที่ 4	53